

ÖĞRENCİLERİN EDATLARI KULLANMALARINA YARDIMCI OLMA

by THOMAS BUCKINGHAM

University of Illinois at
Urbana Champaign

Çev. Okut Gülgün DENİZLİ

İngilizce çalışan öğrenciler edatların kullanılmasyla ilgili bir çok sorunlarla karşılaşrlar. Kimi edatı tümüyle atarlar. Kimi de yanlış edat kullanrlar. Birinci türde bir yanlış bazı dillerin olaylarla gözlemler arasındaki ilişkileri vermede bu edatları kullanmamalarından ileri gelir. İkinci tür bir yanlış ise çoğu kez ana dilden gelen edatları çevirme alışkanlığından kaynaklanır.

Bununla birlikte İngilizceyi yeni bir dil olarak konuşan kişi için zorluk yaratan yalnızca bu sorunlar değildir. Onları daha zor sorunlar bekler. Bu yazıda öğretmenlerin öğrencilerine bazı edatlarla ilgili düğümleri çözmelerinde yardımcı olabilmek için kullanabilecekleri teknikler vereceğim.

CÜMLE DIŞI BIRAKMA SORUNU

Doğal olarak sözünü ettiğim edatla ilgili sorunların değişik çeşitleri farklı yaklaşımları gerektirecektir. Önce gerekli edatları atma eğiliminde olan öğrenciye yardım etmenin yollarını düşünelim.

Geçmişle ilgili deneyimlerimiz dili nasıl dinleyeceğimizi saptar. Bir öğrenci İngilizceyi yeni bir dil olarak öğreniyorsa, önce onu kendi dilini dinlediği şekilde dinler. Alıştığı dilde edatlar kullanması beklenmiyorsa, yeni dilde onları araması için önemli bir neden yoktur. Bu yüzden algılama mekanizması alışlagel-

miş İngilizce konuşmada geçen pek çok edatları duymana şeklinde işler. Onlar bir bakıma dışarı atılırlar. Bir başka deyişle, bazı öğrenen kişiler İngilizce edatları hiç duymazlar. Çünkü dinleme alışkanlıkları onları duymaktan alıkoyar. Öğretmenin yapmak zorunda olduğu şey öğrencilere bu durumda edatlar için neyi dinleyeceklerini göstermektir. İşte bunu yapabilmenin bir kaç şekli :

1. Öğrencilerde edatları duyabilmeleri için bir işitme düzeni geliştirmek.

Bunu nasıl yapabilirsiniz? İçinde bir kaç edatın bir iki kez görüldüğü kısa ve çok basit paragraflar okuyabilirsiniz. Örneğin, içinde **for, to, at** ve **with** edatlarının her birinin pek çok kereler ortaya çıktığı üç ya da dört cümleyi birleştirebilirsiniz. Daha sonra öğrencilerden bu belirli ön takıları dinlemelerini isteyerek cümleleri sınıfa okuyabilirsiniz. Her birini duyduklarında, onu duyduklarını göstermek için aktif bir şey yapmak zorundadırlar. Onlara el kaldırabilir yüksek sesle tekrarlayabilir ya da bir kağıt parçasına yazdırabilirsiniz. Kimi kez bunlar birlikte ortaya çıkıp bir parça olarak daha kolay algılandıklarından edatu objesiyle yazdırtmak iyi bir fikirdir.

2. Öğrencilerinize sınırlı bir takım edatlardan oluşan dikte parçalarını çalışmak için veriniz.

Öğrencilerinizden parçayı hazırlayabilmek için aşağıdaki şeyleri yapmalarını isteyebilirsiniz :

- a) Anlamı anladıklarından emin olmak için parçayı yüksek sesle okurken sizi izlemelerini
- b) Her edat ve objenin altını çizmelerini ya da yazmalarını,
- c) Hecelemeyi ve her edatın telaffuzunu uygulamalarını.
- d) Sayfaya bakmaksızın her cümleyi yüksek sesle söylemelerini,
- e) Bellekten cümleleri yazmaya çalışmalarını ya da her cümleye bir kez baktıktan sonra yazmalarını

Önerildiği şekilde çalıştıktan sonra, dikteden parçayı çalışarak ve daha sonra orijinaliyle çabucak karşılaştırarak öğren-

ciler dinlemeyi öğrenecekler ve görmemeye alıştıkları küçük öntakı bağlarını farkedeceklerdir.

3. Öğrencilerinizi isim objeleriyle ortaya çıkan edatları tahmin etmeye yöneltiniz.

Öğrencilere edatla ilgili cümlecikleri tahmin etmeyi ve onları yanıt bölümlerinde kullanmayı öğretebilirsiniz. Edatla ilgili bir cümlecik çoğu zaman bir bilgi sorusunun yanıtıdır.

Where were you at six this morning? In bed

Where are you now? At school

How will you go home from school tonight? On the bus

4. Oyun oynama

Öğrencilerinize bu sabah okula gelmeden önce saatinizi kaybettiğinizi ve onu aramak zorunda kaldığınızı söyleyin. Her yere baktınız. Sınıfa öyküyü anlatırken baktığınız yerleri belirtiniz. In my pants, pockets, on the bureau Behind the clock. Under the bed. Hatta In my shoes. Sonunda onu nerede bulduğunuzu tahmin etmelerine izin verin. Daima edatın geçtiği objeyle birlikte kullanılmasında ısrar ediniz.) Onlar sizinhiç hayal etmediğiniz bazı yerlere de bakmayı düşüneceklerdir.

5. «Cloze» tekniğini kullanınız.

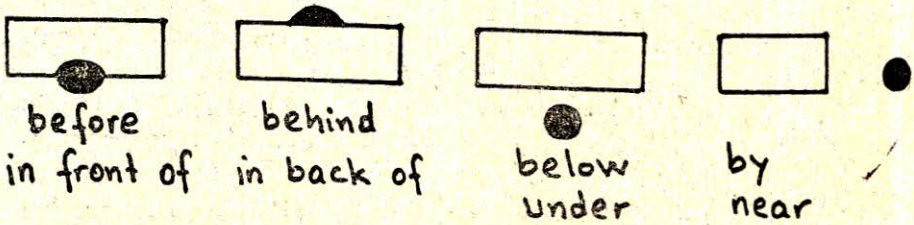
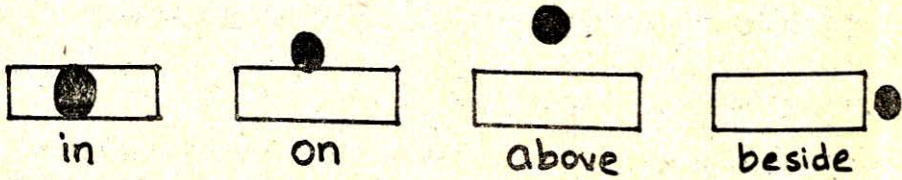
Öğrenme sürecine yaratıcı bir şekilde katılma olanağını öğrencilerinize vermek için «cloze» tekniğini kullanınız. Cloze tekniği içinde bir boşluğun bulunduğu (bildiğiniz bir tamamlama tipi egzersiz) bir cümle yapısı verir. Bu egzersiz uygun bir şekilde ya sınıfta ya da dil laboratuvarında kullanılabilir. Öğretmen öğrenciye uygun edatı yerine koyması için bir cümle okur. Cümleyi ara vererek ya da edatın yerini bir işaretle belirterek iki kez okur. Öğrenci uygun edatı yazar ve hemen verdiği doğru cümlenin tamamını duyar. Daha sonra doğru örneği sözlü olarak çalışmalısınız. Bu cloze (tamamlama) egzersizinin bir çeşidini yazılı çalışmayı pekiştirmek için hazırlayabilirsiniz. Öğretmek istediğiniz bir kaç edattan oluşan basit bir yazılı parça seçiniz. Daha sonra bir edatın orijinal şekilde görül-

düğü yerde bir boşluk bırakarak parçayı tekrar yazınız. Öğrencinin görevi doğru edatları başluklara yerleştirmektir. Basit, kolay ve iyikontrol edilebilecek bir egzersiz için kelimedeki her harf için bir çizgi ya da boşluk bırakarak doğru edata ilişkin kapalı işaretler verebilirsiniz. Daha zor bir egzersiz içinse, boşlukların tümünü aynı ölçüde bırakınız.

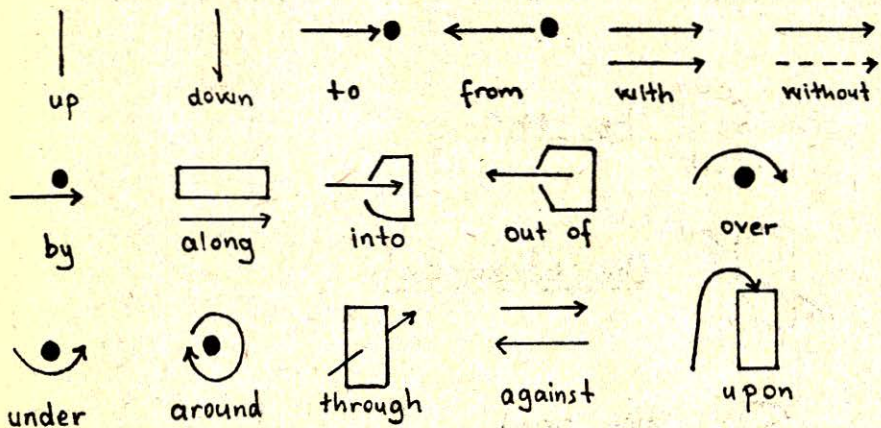
PARÇANIN SEÇİLMESİ SORUNU

İkinci bir güçlük öğrencilerin çoğu zaman edatların anlamlarını iyi anlamama gerçeğinden kaynaklanır. Bu güçlük doğuran sözcükler soyut ve şaşırtıcı görünürler. Hatta edatların tanımları çoğu zaman diğer edatların kullanılmasını gerektirir. Her edatın verdiği anlamın özünü göstermek için bazı yollar bulmalısınız. Görsel bir araç öğrencilerin bu ilişkileri daha kolay hatırlamalarına yardımcı olabilir. Durum ve yön gösteren edatlar için başarıyla kullandığım böyle bir araç olayların ya da objelerin ilişkilerini gösteren noktalardan, oklardan ve kutulardan oluşmuş bir sistemdir.

Durum gösteren edatlar : Durum gösteren edatlar için bir kutu ve büyük bir nokta kulanırım. İşte bir kaç örnek :

Yön gösteren edatlar : Yön gösteren edatlar için bir ok ve bir nokta ya da kutu oldukça iyi iş görür. İşte en çok kullanılan edatlardan bir kaç

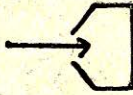

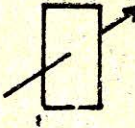
Taslak çizimler öğrencilerin edatlarda karşılaştıkları tüm zorlukları yok etmek için garanti değildir. Ama yetişkin İngilizce sınıflarında iyi iş görmüşlerdir. Yetişkinlerin bu görsel işaretlerden yararlanmaları muhtemelen doğru olduğu sürece, çocukların da onları yararlı bulmamaları için bir neden olamaz. Daha önce de belirttiğim gibi öğrencilerin duyduklarını saptayan şey deneyimdir. Bu nedenle tanımladığım gözle ilgili katkılarının pek çok alıştırmaların yerini alamıyacağını düşünmek doğaldır. Bu araçların amacı öyle bir alıştırmayı daha anlamlı kılmaktır. Bu yüzden sözlü alıştırmalarla ve diğer öğretim teknikleriyle birlikte kullanılmalıdırlar. Bu araçları kullanmanın değişik yolları vardır. Bir kaçını burada önerilmiştir.

1 — Tahtaya görsel araçlardan bir kaçını çizin ve her biri için oradaki bilinen objeleri kullanarak bir değiştirme alışırması ya da bir tekrar yaparak kullanışlarını gösteriniz. Her edat çalışıldıktan sonra, bir değiştirme alışırmasındaki ilişkilerle ilgili ip ucu vermek için görsel araçları kullanabilirsiniz. Örneğin, aşağıdaki değiştirme alışırmasını çalışırken doğru edat için sembolü işaret edebilirsiniz.

2 — Önceden tanımlanana benzer yazılı bir cloze (tamamlama) egzersizi deneyiniz. Ama bu kez edatların yerine verilen görsel sembolleri kullanınız.

→ The boys walked to the store.

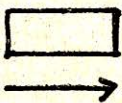
→ the room

 the restaurant

 the park

 the school

↑ the stairs

 the beach

3 — Kısa bir öykü okuduktan sonra, edatlarla ilgili cümle-
ciklere verilmesi gereken yanıtlar hakkında sorular sorunuz.
Gerektiğinde tahtada işaret ederek doğru edatı gösterebilece-
ğiniz bir görsel araç kullanınız.

4 — Bir tarafında edat diğer tarafında görsel sembol olan
küçük kartlar kullanınız. Tüm öğrencilerin görmesi için sem-
bolü tutunuz ve onların edatı söylemelerine izin veriniz. Ya da
kartları alıştırmalardaki edatları vermek için kullanınız. Veya

sembolünü tuttuğunuz sırada her edatı gösteren uygun bir cümle kurmalarını isteyiniz.

Bu görsel araçlarla neler yapabileceğiniz ve burada önerilerden daha yararlı bulacağınız pek çok Őeybir yana, asıl hatırlanması gereken nokta, onların öğrencilerin edatların asıl anlamalarını hatırlamalarına yardımcı oldukları sürece iyi olmalarıdır. Onları yararlı bulmuyorsanız, hiç kullanmamalısınız. Bundan başka đrencileriniz edatları bildiklerini gösterir göstermez, görsel araçları bir yana bırakmalısınız.

Çeviren : Gülgün Denizli
B.İ.T.İ.A. İngilizce Okutmanı